

Complexnummer: 511818

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Ophemert

Aantal complexonderdelen

6

Monumentnummers van complexonderdelen

511817, 511819, 511820, 511821, 511822, 511823

Woonplaats

Ophemert

Gemeente

West Betuwe

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

Dreef 2, 4061 BL te Ophemert

Complexomschrijving

HISTORISCHE BUITENPLAATS OPHEMERT

Omschrijving van het complex

In structuur en deels in detail gaaf bewaarde buitenplaats met HOOFDGEBOUW MET VOORHOF, HOEKTORENS, VOORPLEIN, KEERMUREN EN TOEGANGSBRUGGEN (1), HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG (2), KOETSHUIS (3), SCHUUR (4), TUINMUUR MET KAS (5) en INRIJHEK (6). De historische buitenplaats Ophemert is gelegen ten noorden van het dorp Ophemert dat ten westen van de Waal ligt. Het omgrachte, op een kasteleiland gelegen huis Ophemert dateert in oorsprong van voor 1403, wanneer ridder Sweder van Weerdenborch "den Huijse en gesete tot Ophemert met den Bongert" en andere goederen in erflaan ontvangt. Vanaf 1554 was het geslacht Van Haeften (later De Cock-Van Haeften) eigenaar van goed. In 1844 stierf dit geslacht uit en werd het Schotse geslacht Mackay eigenaar. Vermoedelijk werd na deze eigendomswisseling het op het tweede omgrachte eiland gelegen koetshuis gebouwd en werd de thans nog aanwezige tuin- en parkaanleg in een landschappelijke stijl binnen de oudere formele hoofdstructuur gerealiseerd. Een opvallend onderdeel is het geometrische tuingedeelte dat gevormd wordt door de geschoren hagen in rechte en gebogen vormen. De eilanden zijn gedeeltelijk voorzien van bakstenen keermuren en zijn toegankelijk middels bakstenen bruggen. Op de muren en de bruggen staan ijzeren hekwerken. Binnen de aanleg vallen ondermeer een moestuin met kas en tuinmuur, schuur en een inrijhek. Op de bij de omschrijving behorende kaart is de omgrenzing van het complex alsmede de aanduiding van de onderdelen aangegeven. Aan de zuidoostzijde wordt de buitenplaats begrensd door de Molenstraat en de bebouwing in deze straat, en aan de noordwestzijde door de Zijvelingsestraat. De zuidwestgrens wordt gevormd door de Dreef. De noordoostzijde wordt begrensd door

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

weiden die oorspronkelijk deel uit maakten van het landgoed. Geheel in het noorden ligt een rechthoekig bos (toponiem 'Eimerik') dat ten opzichte van het omringende land oprijst. Waarschijnlijk maakte dit bos deel uit van de buitenplaats als wandelbos.

Voor de bescherming van ondergeschikt belang zijn:

- de houten schutting aan de noordoostzijde van de tuinaanleg, wegens te geringe monumentale waarden;
- de broeibakken in de moestuin wegens te geringe monumentale waarden;
- de tennisbaan wegens te geringe monumentale waarden;
- het hekje rechts van de hoofdentree, wegens te geringe ouderdom.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 511817

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	20 september 2004
Kadaster deel/nr	82906/152

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Ophemert	West Betuwe	Gelderland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Ophemert	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Ophemert	G			1277

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 1:

HOOFDGEBOUW (HUIS OPHEMERT) MET VOORHOF, HOEKTORENS, VOORPLEIN, KEERMUREN EN BRUGGEN. Het omgrachte huis Ophemert is, zoals het in het algemeen wordt aangenomen, vermoedelijk in oorsprong 14de-eeuws en werd in diverse bouwfases uitgebreid. Vermoedelijk werd in de 17de eeuw het huis voorzien van de huidige verschijningsvorm met voorhof en hoektorens. Het huis op rechthoekige plattegrond is in rode baksteen opgetrokken. Het huis heeft een souterrain waarop twee bouwlagen en wordt overkapt door een met gesmoorde oud-hollandse pannen gedekt schilddak. Op het schilddak staan dakkapellen, voorzien van frontons en wangen, en drie hoge schoorstenen met windkappen. Tegen de voorgevel (noord-west) is rechts van het midden een lager trappenhuis gebouwd, dat overkapt wordt door een zadeldak en waarin zich de hoofdentree bevindt. Vermoedelijk dateert dit bouwdeel uit de eerste helft van de 19de eeuw. Het trappenhuis wordt bekroond door een fronton waarin sierlijk houtsnijwerk en een wapen. De entree wordt omlijst door twee pilasters en een rechte bekroning. Boven de entree drie nissen, in de linker en rechternis staan twee natuurstenen, wapendragende beelden. Deze vroeg-15de-eeuwse beelden, links een mannelijke figuur en rechts een vrouwelijke figuur, zijn vermoedelijk afkomstig van een graftombe die voor Jan van Renesse van Rijnouwen (in 1415 overleden) werd opgericht. Aan de linker zijgevel hangt een luiddak onder een houten dakje. De gevels van het huis zijn voorzien van een onregelmatige vensterindeling (ondermeer 6- en 8-ruitsvensters -deels voorzien van thans blauw-wit geschilderde persiennes- 12-, 15- en 24-ruitsvensters). Een aantal vensters dateert vermoedelijk uit de 18de eeuw. In de gevels zijn vele bouwsporen zichtbaar. In de Tweede Wereldoorlog werd het huis zwaar beschadigd en liep het interieur ernstige vernielingen op. INTERIEUR- In het interieur zijn ondermeer van belang de ruimtelijke structuur, de indeling van de bouwlagen en de kelders met de tegelvloeren.

Voor het huis ligt een door bakstenen keermuren ommuurd en bestraat VOORHOF dat voorzien is van twee 8-kantige HOEKTORENS,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

beide onder een met leien gedekt koepeldak. Een toren is voorzien van vlieggaten en dient als duiventoren, de andere toren heeft een opbergfunctie. Middels een bakstenen BOOGBRUG wordt het kasteleiland met een tweede eiland (waarop het koetshuis staat en dat eveneens voorzien is van bakstenen keermuren) verbonden. Dit eiland met koetshuis wordt middels een bakstenen BRUG met drie tongewelfen met de wal verbonden. Op de KEERMUREN van voorhof, voorplein en de bruggen staat een hekwerk van ijzeren balusters die door horizontale liggers worden verbonden.

Waardering HOOFDGEBOUW (huis Ophemert) MET VOORHOF, HOEKTORENS, VOORPLEIN, KEERMUREN EN BRUGGEN van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom van het in diverse bouwfases ontstane huis Ophemert;
- vanwege de sobere verschijningsvorm van het huis met de gesloten voorgevel en royaler gedecoreerde traptoren en de meer open achter- en zijgevels van het huis;
- vanwege de twee vroeg-15de-eeuwse natuurstenen beelden in de nissen boven de entree in de traptoren;
- vanwege het kasteleiland met ommuurd voorhof met 8-zijdige hoektorens waarop het huis Ophemert markant is gelegen;
- vanwege het naast het kasteleiland gelegen tweede eiland, eveneens met ommuurd voorplein;
- vanwege de boogbruggen uit baksteen die de eilanden en de wal met elkaar verbinden;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Landhuis

Monumentnummer*: 511819

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	20 september 2004
Kadaster deel/nr	82906/149

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Ophemert	West Betuwe	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Ophemert	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Ophemert	G			1494
Ophemert	G			1281
Ophemert	G			2033
Ophemert	G			1493
Ophemert	G			1495
Ophemert	G			2032
Ophemert	G			1277
Ophemert	G			363
Ophemert	G			362

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 2:

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats Ophemert. De huidige tuin- en parkaanleg in landschapstijl van de buitenplaats dateert uit het midden van de 19de eeuw. Voor deze tijd was er sprake van een meer formele aanleg waarvan de uitlanen opgebouwde hoofdstructuur nog bestaat. De aanleg wordt thans gekenmerkt door een rechthoekige vorm waarin aan de westzijde de twee omgrachte eilanden, waarop het kasteel en het koetshuis zijn gelegen, liggen. Ten zuidoosten van het kasteel een wijds gazon waarin enkele solitairen staan en dat een dicht begroeide in- en uitzwenkende omzoming heeft. In dit deel van de tuin ligt in een wat opgehoogd stuk een zwembad waarbij een groen geschilderd houten prieel staat. Zowel zwembad en prieel zijn op zodanige wijze vormgegeven dat ze geen opvallende elementen binnen de aanleg zijn. Ten noordoosten van het kasteel ligt de moestuin met een kas en tuinmuur en een drietal broeibakken van betonplaten. De broeibakken zijn vanwege te geringe monumentale waarden voor de bescherming van ondergeschikt belang. Tussen de moestuin en de beide kasteel-eilanden ligt een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vermoedelijk vroeg 20ste-eeuwse tuin in een formele stijl, waarvan de structuur door hoge geschoren heggen wordt bepaald. Tussen de heggen, die rechte óf gebogen vormen hebben, zijn 'kamerachtige' ruimtes gecreëerd die met elkaar verbonden zijn. Het is niet bekend wie de aanleg heeft ontworpen. Tussen de aanleg in het noordwesten, een open weidegebied, ligt de oprijlaan die naar het voorplein voor de beide eilanden leidt. Tussen het open weide gebied en de oprijlaan staat thans een haag als afscheiding en er ligt een tennisbaan. De tennisbaan valt wegens te geringe monumentale waarden buiten de bescherming van rijkswege.

Waardering

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats Ophemert van algemeen belang:

- vanwege de midden-19de-eeuwse aanleg in landschapsstijl waarin aan het begin van de 20ste eeuw architectonisch vormgegeven delen zijn opgenomen, binnen de hoofdlijnen van een oudere formele aanleg;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

Monumentnummer*: 511820

Status rijksmonument
Inschrijving register* 20 september 2004
Kadaster deel/nr 82908/11

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Ophemert West Betuwe Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Ophemert

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Ophemert G 1277

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 3:

KOETSHUIS. Het op het voorplein van kasteel Ophemert staande koetshuis (met voormalige tuinmanswoning en bovenwoning) dateert ongeveer uit het midden van de 19de eeuw. Vermoedelijk zijn tijdens de bouw oudere onderdelen gebruikt (ondermeer een 17de- of 18de-eeuwse delen van een gebintconstructie), wellicht afkomstig van een ouder gebouw dat vermoedelijk op deze plaats heeft gestaan. Het symmetrisch opgezette koetshuis op rechthoekige plattegrond, is één bouwlaag hoog onder met gesmoorde hollandse pannen gedekte schilddaken; de risalerende middenpartij is twee bouwlagen hoog, voorzien van een topgevel en wordt overkapt door een eveneens met gesmoorde hollandse pannen gedekt zadeldak. Op het zadeldak, dat voorzien is van een overstek op houten klossen, een houten dakruiter met luidklok. Langs de dakschilden houten bakgoten en op de nokeinden van de zijvleugels gepleisterde schoorstenen. Op de dakschilden van de zijvleugels een aantal dakkapellen uit hout en zink. De gevels van het koetshuis zijn wit gepleisterd, de eerste bouwlaag van de middenrisaliet is voorzien van een blokbepleistering. In de middenrisaliet een inrijpooort met dubbele deuren voorzien van een brede pilastervormige naald, boven de waterlijst twee stolpramen (6-ruits) en een solpvenster met half ronde beëindiging (6-ruits) en een frans balkon. De voor- en achtergevel van de zijvleugels hebben een symmetrische indeling (ondermeer entrees, meerruits vensters -in de voorgevel voorzien van persiennes-, meerruits vensters met half ronde afsluitingen en blindnissen). De rechter zijgevel is blind met drie gekoppelde rondboognissen. In de linkerzijgevel een entree en enkele vensters. INTERIEUR- In het interieur zijn ondermeer de volgende elementen van belang; in de voormlaige tuinmanswoning (linker zijvleugel) delen van een 17de- of 18de-eeuwse gebintconstructie, de klinkerbestrating in de oude koetsruimte, paneeldeuren en kozijnen in de bovenwoning boven de koetsruimte. Tijdens een verbouwing in de jaren '90 van de 20ste eeuw zijn in de rechterzijvleugel in de voormalige jachtkamer oude interieuronderdelen aangebracht (ondermeer eens schouw, kasten en moerbalken) en werd de indeling van de linkerzijvleugel gewijzigd.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering KOETSHUIS van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de architectonische vormgeving;
- vanwege de markante ligging op één van de twee eilanden;
- vanwege de ensemblewaarde;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Koetshuis(L)

Monumentnummer*: 511821

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	20 september 2004
Kadaster deel/nr	82908/4

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Ophemert	West Betuwe	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Ophemert	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Ophemert	G			1277

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 4:

SCHUUR. Ten noorden van het kasteleiland en het eiland met het koetshuis staat een uit rode bakstenen opgetrokken laat 19de-eeuwse schuur op rechthoekige grondslag. De schuur wordt overkapt door een met gesmoorde hollandse pannen gedekt schilddak. De rechter zijgevel (zuidoost) is hoger opgetrokken dan de linker zijgevel met als gevolg dat de dakschilden niet even lang zijn. In de voorgevel (topgevel met schouders en een schoorsteentje) een baander met daarboven een rond licht en links een venster met luik. In de schuur ondermeer de oorspronkelijke kapconstructie, een tussenwand met deur en een bakstenen vloer.

Waardering SCHUUR van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de functionele en doelmatige vormgeving;
- vanwege de ensemblewaarde;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	Schuur(L)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 511822

Status rijksmonument
Inschrijving register* 20 september 2004
Kadaster deel/nr 82908/7

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Ophemert West Betuwe Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Ophemert

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Ophemert G 1277

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 5:

TUINMUUR MET KAS. Laat 19de-eeuwse bakstenen tuinmuur, die tegelijk de achterwand is van de bakstenen kas van iets jongere datum die er tegenaan is gebouwd. De kas is aan de binnenzijde wit gepleisterd en is voorzien van een stookhok met ijzeren deurtje. In de kas enkele entrees. Het glazen lessenaarsdak is van recente datum (ca. 1990).

Waardering

TUINMUUR MET KAS van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de ensemblewaarde;
- vanwege de functionele ligging in de moestuin;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Kastelen, landhuizen en parken Tuin, park en plantsoen Tuinmuur

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 511823

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	20 september 2004
Kadaster deel/nr	82908/22

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Ophemert	West Betuwe	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Ophemert	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Ophemert	G			1277

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 6:

INRIJHEK. Bij de ingang geplaatst inrijhek bestaande uit twee bakstenen pijlers (19de-eeuw), elk bekroond door wapendragende leeuw (waarschijnlijk 17de-eeuw). Eén leeuw draagt het wapen van het geslacht De Cock-van Haeften en de andere leeuw het wapen van het geslacht Mackay. De wapens zijn gepolychromeerd. Tussen de pijlers twee vaste hekken en twee draaibare vleugels, de buitenzijde van de pijlers is voorzien van smeedijzeren zijstukken. Het hekwerk dateert van kort na 1945.

Waardering

INRIJHEK van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom van diverse onderdelen van het inrijhek;
- vanwege de ensemblewaarde;
- vanwege de karakteristieke plaats aan de hoofdentree;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument